

LICHTSPOR

Viert Markus geen Kerst?

Het jaar spoedt zich ten einde. Het komende Kerstfeest kondigt zich reeds aan. Voor de zoveelste keer. Hoge verwachtingen koester ik nu direct niet. Immers echt féést wordt het zomaar niet. Omstandigheden kunnen de feestvreugde behoorlijk bemoeilijken. Ik kan me voorstellen dat velen liever een tijdje onderduiken...

Ach, laat ik ophouden met klagen over dat gebrek aan kerstgevoel. Ik weet het ook wel: onze kerststemming wordt bepaald door af te stemmen op het evangelie.

Laten we het Evangelie van Markus horen. Maar als we dan hoofdstuk 1:9 lezen, schrikken we: het lijkt erop dat Markus helemaal geen Kerst viert! Want hij vertelt niet over de engelen en de herders; over de kribbe en de stal; over Jozef en Maria. Het Kind Jezus is meteen al groot. Hij stapt op dertigjarige leeftijd het Evangelie binnen. 'En het geschiedde in die dagen...' Even lijkt het net zo te klinken als in Lukas 2. Alleen heeft Markus het niet over Bethlehem in Judea, maar over Jezus die komt uit Nazareth in Galilea. In het kielzog van Johannes. Zonder de profeet en wegbereider Johannes de Doper wordt het geen Kerst.

Opvallend bij Markus is dat alles met Jezus' doop begint. Hij ondergaat die. Gaat solidair met zondaren in de rij staan. Gaat dat ons ook aan? Pas wie zijn of haar doop in de Naam van Jezus gelovig gaat verstaan, gaat (dieper) Kerst vieren. Jezus' doop is het voorportaal van zijn kruis en opstanding.

En daar wil het Evangelie naar de beschrijving van Markus met vaart naartoe!

Markus vindt het niet nodig om ons de geboortegeschiedenis te vertellen. Hij duikt echter wel direct in het diepe. Hij laat ons afdalen naar de Jordaan. Naar de doop en dus naar de bekering en de vergeving der zonden. Dat zijn de grootste kerstcadeaus. Die horen bij het Koninkrijk dat nabij is gekomen!

Johannes en Jezus stemmen samen in de proclamatie, de aankondiging, de prediking van het Evangelie van het Koninkrijk van God. Zie, Jezus zelf is er de Koning van. En wie dat Koninkrijk wil binnengaan, moet via de Deur Jezus. Niet via de invalspoort van onze kerststemming. Niet via onze pogingen op te klimmen tot meer kerstgevoelens. Maar via de doop van Jezus en via onze doop komen we binnen. Zo geschiedt de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. Zo gaat de hemel open en horen wij de stem uit de hemel. Zo komen wij – in het spoor van Jezus – door de vele verzoeken heen.

Kerst vieren betekent voor Markus niet ons opklimmen tot God en tot de feestvreugde. Nee, God komt Zelf naar beneden en zoekt mij op, midden in mijn misère. Hij geeft mij diepe vreugde door mijn tranen heen.

Het roerige leven van adoptieouders Jannie en Niek Neeleman

‘Nog nooit ergens van wakker gelegen’

‘We hebben een roerig leven gehad, maar wel een rijk en boeiend leven.’ Jannie Neeleman (78) had het niet kernachtiger kunnen samenvatten. Er was een tijd dat ze samen met haar man Niek (82) een grauwe toekomst zag – de kinderzegen leek voor hen niet weggelegd. Maar via adoptie kregen ze drie zoons en een dochter en ze mochten vijf keer opa en oma worden.

Een boeiend leven, zeg dat wel. Foto’s en kunstvoorwerpen in de huiskamer zijn stille getuigen van verre reizen, naar Bangladesh, de Filippijnen. Een wel heel bijzonder avontuur was het bezoek aan Indonesië. Daar ging het gezin heen op initiatief van de Doe een Wens Stichting (tegenwoordig: Make-A-Wish). Zoon

Daniël had een ernstige ziekte en stond voor een risicovolle operatie. Op de vraag wat hij het liefste zou willen, luidde het antwoord: ‘Mijn land zien!’ Dat kon geregeld worden. Een ontvangst door de consul, verblijf in een vijfsterrenhotel, ontmoeting met de president – het kon niet op. ‘Op de markt werden we herkend, mensen boden spontaan cadeaus aan.’

Even terugspoelen naar ruim een halve eeuw geleden. Ds. Snoei, predikant van de hervormde gemeente van Reeuwijk, zit in zijn studeerkamer als er een jong stel op de brommer – en op de bonnefooi – arriveert. Niek Neeleman en Jannie Verveer hebben trouwplannen maar geen zicht op een huis. Ze hebben via vernomen dat hier een koster wordt gezocht. Al

snel is de zaak beklonken: Niek krijgt de parttimebaan en naast de kerk is een kosterwoning beschikbaar – er kan getrouwd worden!

Jannie heeft haar werk, in een bejaardenhuis in Berkel, opgezegd. De reisafstand is te groot en trouwens: ze hoopt snel moeder te worden. Maar dan de verpletterende mededeling: kinderen zullen jullie niet krijgen. Weg toekomstplannen. ‘We hebben een saai leven voor de boeg’, zo denken ze de eerste jaren. Voorzichtig zetten ze stappen richting adoptie, allereerst in eigen land. Als dat tot niets leidt, komt Duitsland in beeld. ‘Na lang wachten kregen we te horen dat we twee meisjes konden ophalen, de dominee zou meegaan.’ Vervolgens blijft het maandenlang akelig stil. ‘De meisjes waren ontvoerd, waarschijnlijk door de moeder.’

Bloemen

Het duurt even voor ze de klap enigszins verwerkt hebben. Maar in 1975 kunnen ze een jongetje uit de Filippijnen in de armen sluiten. Stefan, zwaar ondervoed. ‘Het hele dorp leefde mee, mensen kwamen bloemen brengen.’ Een kleine drie jaar later mogen ze een dochter verwelkomen: Esther, uit Bangladesh. Het meisje is dan een half jaar oud.

Intussen is met de kerk overeengekomen dat het kostersgezin in de oude pastorie trekt, een monumentaal pand. ‘We waren er eerst helemaal niet blij mee’, blikt Jannie terug. ‘Net een spookhuis.’ Haar man herinnert zich vooral de bittere kou. ‘Het vroom tien graden, er was lekkage, de trap was veranderd in een glijbaan.’

Dus trekken ze in een kast van een – inmiddels grondig opgeknapt – huis. Een zee van ruimte, ideaal voor (nog meer) kinderen... En dan komen allerlei lijnen samen. Jannie gaat werken in een gezin waar de nood hoog is. ‘Zo konden we sparen voor het adopteren van een derde kind. Het salaris van m’n man, die werkte als gemeenteambtenaar, was bij lange na niet toereikend.’ Veel eerder dan verwacht komt de blijde tijding: er is jullie een jongetje toegewezen. De opwindingsgroot; Jannie en Niek gaan naar Indonesië om hun derde kind op te halen. Kort voor vertrek moeten ze weer een verdrietig bericht incasseren: de jongen is overleden. ‘Maar we mochten gewoon

komen, ze hadden wel een ander kind voor ons...’ Dat is Daniël, acht maanden oud. Niemand weet dan nog dat hij een progressieve spierziekte heeft.

‘Geschenk uit de hemel’

Nog steeds is er plaats in het huis en hart van vader en moeder Neeleman. Jannie: ‘Ik heb toen de kinderscherming gebeld; als ze een adres zochten voor een kind, mochten ze ons inschakelen. En ik vertelde erbij: er mag gerust wat aan mankeren. Waarop de mevrouw aan de andere kant van de lijn letterlijk zei: “U bent een geschenk uit de hemel!” Ze hadden namelijk net een jongetje van ruim een jaar dat naar een kindertehuis moest. Hij had een aangeboren hersenbeschadiging en de adoptieouders zagen die handicap niet zitten. Ze zijn hem zelf komen brengen. De moeder verblikte of verbloosde niet, maar de vader was in tranen.’ Jannie lijkt het moment te herbeleven. ‘Het ventje sloeg zijn armen om me heen en liet me niet meer los; met hem aan me vastgeklampt heb ik koffie geschonken.’

Kees heet hij van huis uit, maar ze noemen hem bewust Kees Jan. ‘Je weet hoe dat gaat in een dorp. Het zou al snel “gekke Keessie” zijn geweest. Bij Kees Jan doen ze dat niet zo gauw.’

‘We hebben het niet als zwaar ervaren’

Hij heeft, zo ontdekken ze later, ook lichamelijke beperkingen. Zo erg dat hij uiteindelijk ‘als een plantje’ in de grote box ligt die Niek heeft getimmerd. Wonder boven wonder kan Kees Jan na enkele jaren toch zitten en zelfs staan. De neuroloog heeft er wel een verklaring voor: ‘Hij ervaart liefde en ziet andere kinderen.’

Rolstoelbus

Intussen is de ernst van Daniëls situatie duidelijk geworden. De bange vermoedens worden bevestigd: hij lijdt aan de ziekte van Duchenne. Het huis wordt ingesteld op twee kinderen met een beperking. Twee rolstoelen, een enorme aangepaste wandelwagen, een rolstoelbus. Kortom, steeds intensievere zorg. Kees Jan, die niet snapt dat hij Daniël niet mag omduwen, wordt tot ieders verdriet uit huis geplaatst.

Daniël moet aan de beademing – vanaf dat moment is er hulp van buitenaf. Er wordt een unit geplaatst voor Daniël en zijn ouders, zodat ze ook 's nachts op gehoorsafstand van hun zoon kunnen zijn. Hij krijgt een canule, een buisje in de luchtpijp. 'Als gezin

draaiden we een tijdje mee in het ziekenhuis om het verwisselen van de canule onder de knie te krijgen. Daniëls vrienden leerden dat ook, die gingen er heel ontspannen mee om. "Effe uitlebben", zeiden ze dan.'

Nogal nuchter

Een buitenstaander zal zich afvragen hoe je dit allemaal volhoudt. 'Het was alles bij elkaar een heel gezellig gezin, we hebben het niet als zwaar ervaren' zegt Jannie beslist. Ze wilde er niet als een sloof bijlopen. 'Als ik in de keuken bezig was en de bel ging, deed ik altijd eerst mijn schort af.'

Ze omschrijven zichzelf als 'nogal nuchter. We hebben nog nooit ergens van wakker gelegen.' Ook niet van de geldzorgen, al was het financieel soms best pittig. 'Een gehandicapt kind brengt veel kosten mee. Op een gegeven moment hadden we een schuld van 16.000 euro. En toch vertrouwden we dat het goed zou komen. Dan vind je ineens een envelop in de brievenbus met 1000 euro erin.'

Dat ze niet voor een kleintje vervaard waren, bleek ook wel uit het feit dat ze tussendoor nog aan crisisopvang deden. 'Weet je nog', lacht Niek, 'dat ventje dat de hele koektrommel leegat?' En een vriendje van een van de kinderen, in de tienerleeftijd, is een paar maanden in huis geweest.

Zegenbede

De kinderen hebben het geloof waarin ze zijn opgevoed, mogen overnemen. Daniël overleed in 2003. Hij is 23 geworden, 'voor een Duchenne-patiënt een mooie leeftijd.' Het afscheid was heel emotioneel. 'We stonden als gezin om hem heen, onze handen rond zijn hoofd. Toen zei Daniël: halen jullie je handen eens weg, ik zie de Here. De dominee sprak de zegenbede uit en bij het 'amen' was Daniël gestorven.'

Jannie was eerder dat jaar aan haar been geopereerd vanwege huidkanker. 'Ik was net weer gaan lopen. Stel dat de ingreep een paar weken later was, dan zou ik niet eens bij de begrafenis kunnen zijn.' In 2005 kreeg ze een hartinfarct, vijf weken lang werd er voor haar leven gevreesd. Ze onderging een zware operatie en kwam erdoorheen. 'Ook daarin zie je Gods leiding, ik was nog nodig!'

Wel moest ze, nu Daniël niet meer leefde, haar draai leren vinden. Ze stond letterlijk met lege handen. Gelukkig houdt ze van tuinieren en klussen. 'Ik heb toen de hele binnenkant van de kerk geverfd.' Een mooie gelegenheid om samen ook de kroonluchters

maar even aan te pakken. Niek: 'We hadden ergens gelezen dat een combinatie van zout en karnemelk wonderen doet. Ik heb 72 pakken karnemelk bij de Aldi gehaald, in een speciekuip gemengd met zout. En inderdaad, ze waren weer als nieuw.'

Na ruim 45 jaar trouwe dienst nemen ze, in 2014, afscheid als kostersechtpaar. Maar helemaal los ben je er nooit van. 'Als we naar bed gaan, kijken we voor de zekerheid nog weleens of alles dicht zit.'

'Ik deed altijd eerst mijn schort af als de bel ging'

In 2022 overlijdt Stefan, de oudste zoon, aan lymfeklierkanker.

Esther woont met haar gezin in de buurt, zo nodig springt Jannie bij.

Kees Jan, inmiddels halverwege de veertig, wordt liefdevol verzorgd in een instelling. Zijn moeder doet de was en repareert waar nodig zijn kleding, hij bijt nogal eens iets stuk. Om de veertien dagen eet hij mee in het ouderlijk huis. Daar genieten ze alle drie van.

'Ons leven is niet voor niets geweest', zegt Jannie. 'Als we sterven weten we dat we nuttig mochten zijn. Onze toekomst leek zo leeg, maar was uiteindelijk zo gevuld, met kinderen en met zorgen om kinderen. God gaf ons overal de kracht voor. En de gezondheid. En soms de juiste woorden.'

Dankbaar ontvangen

In de adventstijd loop ik in de namiddag achter een rolstoel. We volgen een lichtjesticht en zien onderweg de verschillende stadia van het Bijbelse kerstverhaal. Bij een koortje dat 'Nu zijt welkome' zingt, staan we stil. Na het zingen geeft een koorlid houten harten mee... om onderweg uit te delen.

Terwijl we stil verder lopen, mijmer ik over 'ontvangend leven'. Dankbaar ontvangen wat de dag brengt, ook aan kleine dingen. We staan stil bij iemand die voor haar huis wat bladeren opruimt en praten over haar tuin. Ze vertelt dat het bezig zijn haar helpt om te verwerken dat haar man ernstig ziek is. Een mooi moment om een hart door te geven.

'Moet ik hiervoor betalen? Is dit van de kerk?' We schudden glimlachend van nee. 'Zomaar, om u te bemoedigen.' Blij verrast neemt ze het aan. Er ontstaat een heel gesprek. Ze ervaart veel steun vanuit haar geloof en de kerkelijke gemeente.

Als we verder gaan zien we een vrouw alleen staan. We lopen naar haar toe. Ze roept meteen dat ze niets wil ontvangen van de kerk. Ik leg uit dat het puur een gebaar is om haar een hart onder de riem te steken. Nadat ik nog een keer zeg: 'Gewoon, zomaar', komt ze naar ons toe en neemt het hart aan. Ze begint spontaan te vertellen over de wonden die ze opgelopen heeft in het kerkelijk leven waardoor ze niet meer kan geloven. We luisteren naar haar. Als we gedag zeggen bedankt ze voor de bemoediging.

Op de terugweg spreken we over het toeleven naar Kerst. Hoe ontvankelijk zijn we voor Gods gebaar? Hij gaf zijn hele Hart in Jezus. Niet 'gewoon zomaar', maar omdat Hij zielsveel van mensen houdt.

Op zoek

Cor en Henk kenden elkaar vanaf de schoolbanken. Ze groeiden op in dezelfde wijk. Later kocht Cor zijn auto bij Henk, die een garagebedrijf had, want zekerheid was wel een belangrijk woord in het leven van Cor.

Tegenwoordig trekken ze op een andere manier met elkaar op. Hun e-bikes staan vaak naast elkaar bij de begraafplaats. Dat het leven niet zoveel zekerheid biedt, weten ze inmiddels allebei.

Twee grafstenen, luttele meters bij elkaar vandaan, met daarop dezelfde woorden: 'In liefde losgelaten'. Het is alweer vier jaar geleden, Jolien en Paula stierven ruim een maand na elkaar. Maar dat ze dezelfde tekst bedachten voor op de steen, kon dat nou toeval zijn? Loslaten blijkt moeilijk. Als Henk grof in de mond losbarst, weet Cor dat het verdriet opspeelt. Als Cor twintig kilometer lang zwijgt, snapt Henk dat ook. Lotgenoten zijn ze. Maar vorige week, toen ze onderweg aan de appeltaart zaten, zei Cor ineens dat het hem smaakte

en Henk antwoordde plompverloren: 'We moesten maar weer eens iets van het leven zien te maken.'

Dus verbaast het Cor eigenlijk niet als Henk met een plan komt. Ze zitten op de basaltkeien aan de rivier, dit keer met koffie uit de thermosfles.

'Ik ga niet weer alleen zitten met Kerst!' Henk trekt zijn telefoon tevoorschijn.

Cor kijkt mee, hij zegt niets. Hij begrijpt binnen vijf seconden wat Henk wil laten zien. Het swipen gaat nog niet echt soepel, maar zo'n datingsite heeft blijkbaar heel wat portretjes op voorraad.

Beschikbaar?

'Wat vind jij?' vraagt Henk als het zwijgen hem te lang duurt. 'Hé man, ik vraag je wat!'

Cor trekt aan een graspolletje. 'Moet je daaruit kiezen dan? Zijn die allemaal eh... beschikbaar?'

'Op zoek, ja! Deze datingside is betrouwbaar, ze vragen je het hemd van je lijf voor ze je matchen. Ze willen weten wat je hobby's zijn, welke opleiding je hebt gevolgd, je leeftijd natuurlijk en of je iemand uit je eigen buurt wilt. Levensovertuiging, dat vind jij dan weer belangrijk. Wij zijn de enigen niet die alleen achterbleven.' Henks stem is schor geworden: 'We leven in het hier en nu!'

Henk zit zich te verdedigen, denkt Cor mild. Steeds sneller schuift Henk de vrouwengezichten opzij.

'Cor, jij zit met de kerstdagen ook weer alleen, jouw zoon kiest voor de wintersport.'

De thermosfles dichtschroeven en zijn laatste slok koffie weggieten bij het graspolletje, dan snapt Henk het vanzelf wel. Gewoon wachten bij de fiets tot Henk ook van het basalt is opgestaan en de telefoon in zijn zak steekt.

'Probeer het nou! Is er géén klik, dan is het weer klaar.'

'Uitproberen? Niks voor mij.'

'Waarom niet man, het kan toch ook wèl klikken.'

'Ik gebruik liever mijn voelsprietten. Ajuus!'

'Wannéér begin je daarmee dan?' Schouders ophalen en doorfietsen.

Oefenen

Thuisgekomen moet hij de schemerlamp aandoen bij de foto van Jolien. Cor bekent: 'Henk vond het niet leuk met mij vanmiddag.' Jolien blijft glimlachen als altijd.

Even later rinkelt zijn mobiel en het scherm toont totaal onverwacht het gezicht van Tineke, de zus van Jolien. 'Ha Cor, ik bel namens de ouderensociëteit. Zou je tijdens de kerstviering piano willen spelen? Op 19 december.'

'Alleen als jij zingt!' zegt hij, rap voor zijn doen.

'Dan moeten we oefenen.'

Heeft ze nu toch dezelfde glimlach als Jolien? Het scherm is alweer donker en swipen werkt natuurlijk niet bij WhatsApp. Tineke is Joliens vrijgezelle lievelingszus, ze loopt moeilijk wegens kinder-verlamming in haar jeugd. Eigenlijk kent hij Tineke langer dan Jolien, van het jongerenkoor, dat trouwens allang niet meer bestaat. Maar zingen kan Tineke nog steeds, leuk dat ze hem vraagt. Onder het aardappelen schillen zit hij zowaar een kerstlied te fluiten. Als Henk hem eens hoorde!

Het duurt wel even voor het 'daten' weer ter sprake komt. Inmiddels is het al begin december en glad op de dijk.

'Vrijdag kan ik niet, dan moet ik oefenen met Tineke. Voor de kerstviering van de ouderensoos.'

'Je schoonzus, die kan zingen, ja! Oefenen maar dan. Komt goed uit, want ik moet gaan lunchen.'

'Heb je, eh, iemand gevonden?' Cor krijgt het woord 'date' niet uit zijn mond.

Henk mompelt: 'Kan er nog geen hoogte van krijgen, ze zoekt eigenlijk een vriendenkring.'

'Bij de soos zijn nieuwe leden welkom!'

'Ik zal het doorgeven,' zegt Henk, 'ze is christelijk opgevoed, niet kerkelijk meer, maar wel "zoekende". Ach, wie niet?'

'Praat ze daarover? Met jou?' Dat klinkt te verbaasd, Cor hoort het zelf. Hij legt zijn hand op Henks schouder: 'Vin'k mooi, Henk, dat jullie over zinnige dingen praten!'

Getroffen!

Die nacht ligt Cor wakker van zijn opmerking. 'Over zinnige dingen praten', dat is hij altijd uit de weg gegaan, omdat 'preken' zijn ding niet is. Ja, dat Jolien vol vertrouwen is overleden, dat was genade. Maar daarna kon hij over de gewone dagelijkse sores eerlijk gezegd beter met Henk praten dan met de dominee, die van die vragen stelde waar hij geen antwoord op had. De man had zich het afgelopen jaar trouwens niet meer laten zien.

Alleen – als Henk nu blijkbaar ook een soort van op zoek is, is hij dan tekortgeschoten? Laatst zei hij ook al iets over 'leven in het hier en nu'. Altijd gedacht dat Henk nergens aan deed. Als Cor deze nacht aan zichzelf zou vragen 'of hij nog ergens aan deed', dan heeft hij eigenlijk ook geen antwoord. Waarom niet dan? Piekeren kan bidden worden, zomaar omdat hij iemand nodig heeft – de plek naast hem is leeg.

Vrijdagmiddag, tussen de kerstliederen door, zegt Tineke ineens: 'Henk heeft het getroffen met die vriendin!'

Cor slaat mis op de toetsen. 'Hoezo? Ken je haar?'

'Marianne woont hier op de begane grond, dat appartement wat zo lang leegstond. We raakten aan de praat toen ik de uitnodiging voor de Kerst Inn op het bord prikte en ik nodigde haar uit. Ze zei: "Een kennis van mij had het daar ook al over." En ze bloosde zo leuk!' Op dat moment stapte Henk binnen, zoals hij is, beetje drukdoend van verlegenheid. Dat wordt wel wat met die twee! Zullen we verder gaan, of ben je uitgespeeld?'

Opnieuw speelt Cor de melodie en zingt Tineke de woorden die ineens blijven haken in Cors hoofd: Gij zijt van ver gekomen. Wij wisten niets van U.

In onze stoutste dromen was God nooit hier en nu...

Hij raakt er ontregeld van. Tineke ziet het meteen: 'Gaat het wel? Voel je je niet goed?' Ja knikken en nee schudden. 'Nee, ik hoef geen thee!' Hij zoekt zijn zakdoek, het zweet parelt ineens op zijn voorhoofd. Hoe kan het dat hij wel wist dat God er was, maar hem nooit zag hier en nu. Alsof het altijd maar een wanhopig reiken was. Een verre ster, te ver om zich aan vast te klampen.

'Wat is er nou, Cor? Ik maak me zorgen.' Tineke zet toch de thee voor hem neer.

'Dat lied,' zegt hij schor, 'zo had ik het nog nooit gehoord.'

Verbaasd haalt ze haar schouders op. 'Bedoel je de tekst? Die is prachtig toch?'

Ze pakt het liedboek en komt naast hem zitten. Zijn vinger gaat langs de regels en stopt bij dat 'hier en nu'. Zijn lichaamstaal zegt wat zijn woorden niet goed kunnen uitdrukken. Hij kijkt haar aan. Nee, hij hoeft niet bang te zijn dat ze het niet begrijpt. Ze legt even haar hand op zijn knie.

Als hij later door de invallende schemer naar huis loopt, met het muziekboek onder zijn arm, realiseert hij zich dat hij nog steeds niet heeft gevraagd of ze op eerste Kerstdag komt eten. En misschien zou het nog mooier zijn met Henk en die leuke vriendin erbij.

Maar daar komt nog wel een gelegenheid voor. Hier en nu is het morgen ook weer.

Als ik deze bijdrage schrijf, verschuift de kleur van de bladeren van groen naar bruin. Als u deze Lichtspoor leest, is Kerst in aantocht. De tijd kent maar één beweging: verder op de kalender, steeds maar verder...

Binnen die rechte tijdlijn is er ook een cirkelbeweging: de seizoenen, ieder jaar opnieuw. Lichtspoor is er vooral voor wie zich in de herfst van het leven bevindt. Dat klinkt warmer dan 'in de winter zitten'. Iets van die warmte wil ik graag met u delen.

Mr. Pieter van Vollenhoven, de echtgenoot van prinses Margriet, mag inmiddels de leeftijd hebben van 85 jaar. Onlangs las ik een interview met hem, waarin hij de vraag kreeg wat deze leeftijd hem doet. In zijn reactie gaf hij naast een dankbare duiding ook iets verdrietigs aan. Hij benoemde dat je in deze fase steeds geschiedenissen afsluit. Je hebt mensen gekend, met hen samengewerkt of op andere wijze ontmoet, en dan krijg je weer een bericht van overlijden. Door overlijden wordt die relatie geschiedenis. Dat maakt je netwerk gestaag kleiner. Wij gaan op in de geschiedenis.

Menig oudere zal zich maar al te goed herkennen in het volgende lijstje: verlies van mobiliteit (je rijbewijs inleveren), een haperend lichaam, een minder scherpe

geest, gevoelens van maatschappelijke uitsluiting (je houdt de digitalisering niet bij). Niet alleen je netwerk wordt kleiner, ook je actieradius krimpt. De herfst van het leven kan mooi zijn, maar is vaak ook zwaar. De dichter Rainer Maria Rilke, die het thema ouderdom vaker belichtte, gaf daar woorden aan:

HERFSTDAG*

*Heer: het is tijd. De zomer was zo rijk.
Leg nu uw schaduw op de zonnewijzers
en laat de winden op de velden vrij.
Beveel de laatste vruchten rijp te zijn;
verleen ze nog twee zuidelijker dagen,
bereid ze tot volkomendheid en jaag
een laatste zoetheid in de zware wijn.
Wie nu geen huis heeft, bouwt er geen meer.
Wie nu alleen is, zal het lang nog blijven,
zal waken, lezen, lange brieven schrijven
en rusteloos door lege lanen dwalen
als bladeren op de herfstwind drijven.*

Laat u eens meenemen in deze tekst. Ik hoop dat u mag leven in het besef van te wonen in een huis. In vrede met God. Leven in een kleinere wereld maar met een groots perspectief.

*) Uit: Rainer Maria Rilke – Wie nu alleen is. Twintig liefdesgedichten. Vertaling: Menno Wigman.

Door goede machten

Door goede machten trouw en stil omgeven,
behoed, getroost, zo wonderlijk en klaar,
zo wil ik graag met u, mijn liefsten, leven,
en met u ingaan in het nieuwe jaar.

Wil nog de oude pijn ons hart vernielen,
drukt nog de last van 't leed dat ons beklemmt,
o Heer, geef onze opgejaagde zielen
het heil waarvoor Gij zelf ons hebt bestemd.

Laat warm en stil de kaarsen branden heden,
die Gij hier in ons duister hebt gebracht,
breng als het kan ons samen, geef ons vrede.
Wij weten het, uw licht schijnt in de nacht.

In goede machten liefderijk geborgen
verwachten wij getroost wat komen mag.
God is met ons des avonds en des morgens,
is zeker met ons elke nieuwe dag.

LICHTSPOOR

Lichtspoor verschijnt zes maal per jaar en is een uitgave van de IZB, vereniging voor zending in Nederland.

Redactie

N.A. de Waal (voorzitter)
M. Verkaik (secretariaat)
ds. M. de Goei-Jansma
ds. W. Markus
ds. L.W. Smelt
ds. P. Zeedijk
A. Verhoeven

Redactie-adres

Breestraat 59-61
3818 BH Amersfoort
Tel. (033) 461 19 49
E-mail: lichtspoor@izb.nl

Fotoverantwoording

Lightstock: p. 1, 10
Wouter Muskee: p. 3, 5, 6
Pixabay: p. 7
iStock: p. 8, 9

